

Yttrande**Vårt Dnr** 294/5/103**Ert Dnr** Ku2015/02481/KL**Datum** 2016-03-11

Kulturdepartementet
103 33 STOCKHOLM
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Gestaltad livsmiljö (SOU 2015: 88)

Kulturdepartementet har översänt rubricerat betänkande på remiss. Utredningen föreslår nya nationella mål för arkitektur-, form- och designpolitiken, ombildning av ArkDes till Myndigheten för gestaltad livsmiljö, att begreppet Gestaltad livsmiljö införs som perspektiv för arkitektur, form och design, inrättandet av en tjänst som riksarkitekt vid Statens fastighetsverk, en fond för insatser på området, statliga myndigheters ansvar för att ta fram program för arkitektur, form och design, att kommuner och regioner ska stimuleras att ta fram program för arkitektur, form och design, att ett s.k. Wild Card-system införs, att vissa forskningsinsatser genomförs och att innovativt byggande främjas.

Tekniska museet lämnar främst synpunkter på de förslag som förväntas påverka kulturmiljö- och museiområdet.**Sammanfattning**

- Tekniska museet anser att det övergripande intrycket är att betänkandets förslag är för allmänt hållna för att kunna forma en slagkraftig politik. Genomarbetade konsekvensanalyser av förslagen saknas.
- Förslagen för den nya politiken för arkitektur, form och design spänner över flera departement och samhällsområden. Hur genomslag och framgång ska nås är inte tillräckligt beskrivet.
- Denna samhällsöverskridande politik bör inte enbart belasta Kulturdepartementets budget.
- Tekniska museet anser att en särskilt stor brist i betänkandet är avsaknaden av kulturhistoriska perspektiv på livsmiljön.
- Tekniska museet avstyrker tillskapandet av myndigheten för Gestaltad livsmiljö genom avvecklandet av ArkDes.

- Tekniska museet anser att ökade satsningar på pedagogik, forskning, miljö och hållbarhet samt regional samverkan är vällovliga. Betänkandets förslag är dock otillräckligt och kräver vidare analys.

Synpunkter på betänkandet

Tekniska museet har valt att lämna synpunkter på några av förslagen i den ordning de presenteras i utredningen. I varje stycke hänvisar vi till förslaget först och därpå följer museets synpunkter.

6.4 Förslag till nya nationella mål för arkitektur-, form och designpolitiken

Tekniska museets synpunkter

Tekniska museet anser att det övergripande intrycket är att betänkandets förslag är för allmänt hållna för att kunna forma en slagkraftig politik. Genomarbetade konsekvensanalyser av förslagen saknas. Det bredare angreppssätt som utredningen valt gynnar inte den stärkning som utredningen vill eftersträva utan blir istället mer mångtydiga.

Tekniska museet anser att en av de största bristerna i betänkandet är bristen på kulturhistoriska perspektiv på livsmiljön. Bland de nu föreslagna nationella målen saknas sambanden med den befintliga fysiska miljön och de kulturhistoriska värden som människor ger den. Tekniska museet anser därför att det är viktigt att framtida nationella mål på området omfattar kulturhistoriska perspektiv och värden. Det är inte tillräckligt med de nationella målen för kulturmiljöarbetet respektive miljömålet God bebyggd miljö.

Den gestaltade miljön är i ständig förändring. Kunskap och förståelse om historien är en del av vår identitet och skapar möjligheter för framtiden. Den gestaltade miljön kräver särskilda hänsynstaganden för framtiden men även för historiskt byggda miljöer såväl när det gäller bevarande och användning som avvecklingar.

Förslagen för den nya politiken för arkitektur, form och design spänner över flera departement och samhällsområden. Hur genomslag och framgång ska nås är inte tillräckligt beskrivet. Denna samhällsoverskridande politik bör inte enbart belasta Kulturdepartementets budget.

Sammanfattningsvis anser Tekniska museet att de nationella målen är för allmänt hållna och behöver konkretiseras, att framtida nationella mål på området tydligt ska omfatta kulturhistoriska perspektiv på livsmiljön, att kostnaderna för att förverkliga den nya politiken bör fördelas på annat sätt än enbart via Kulturdepartementet

7.3 Förslag till ombildning av ArkDes till Myndigheten för Gestaltad livsmiljö

Tekniska museets synpunkter

Tekniska museet avstyrker ombildningen av ArkDes till Myndigheten för Gestaltad livsmiljö.

Utredningen föreslår en ny myndighet under Kulturdepartementet för att genomföra den nya politiken för arkitektur, form och design. Utredningen anser att en viktig uppgift för den nya myndigheten är att få till stånd ett brett tvärdisciplinärt engagemang och att statliga myndigheter och bolag ska vara förebildliga i frågor rörande arkitektur, form och design. Denna ambition anser Tekniska museet vara vällovlig.

Den arbetsform som redan finns kan ge direktiv till departementens myndigheter och bolag. Detta kan vara mera verkningsfullt, mindre kostsamt och effektivare än att inrätta en ny myndighet. Om en ny myndighet ändå ska inrättas ska det inte ske genom avveckling av ArkDes.

Avvecklingen av ArkDes

Utredningen föreslår att den nationella kulturinstitutionen ArkDes ska läggas ner. Tekniska museet anser att detta förslag inte stärker samhällets insatser för arkitektur, form och design.

ArkDes som i sina tidigare skepnader har en historia på 50 år har varit en kraftfull aktör och fått såväl internationellt som nationellt erkännande genom åren. Museets kärna är Sveriges största arkitektursamling med över 4 miljoner objekt. Dessa omfattar arkivalier, ritningar, skisser, fotografier, modeller, handlingar och böcker donerade av mer än 500 arkitekter, främst från 1900-talet. Det är material som visar de bakomliggande processerna till utformandet av det moderna svenska samhället. Såväl arkiv som bibliotek finns inrymda i skräddarsydda lokaler där samlingarna kan tas om hand på bästa sätt. Samlingarna är en omistlig plattform för forskning och har också stor potential för användning i utställningar och pedagogisk verksamhet. Såväl arkiv som föremålssamlingar kräver särskilda resurser för att vårdas och utvecklas och göras tillgängliga.

ArkDes är också ett lärande besöksmål med lång tradition av utställningar och pedagogisk verksamhet, en folkbildande institution och en demokratisk mötesplats för

lärande och samhällsdialog. Att stimulera och engagera publiken för att lära mer om samhället utifrån den byggda miljön borde ligga i linje med utredningens ambitioner.

Efter en djup svacka under 2000-talet har ArkDes, börjat återta sin position. Museet behöver återupprättas med den höga kompetens inom sitt ämnesområde som tidigare gjort museet framgångsrikt och internationellt förebildligt. Museet bör behålla ansvaret för såväl samlingar som för publik verksamhet. Dess ställning som landets viktigaste resurs för arkitektur och stadsbyggande bör värnas och stärkas.

Tekniska museet vill bestämt avråda från utredningens förslag att skilja samlingarna från myndigheten. Att skilja samlingarna på olika institutioner går emot praxis att hålla ihop samlingars proveniens, försvårar forskning och utställningsverksamhet och kräver extra ekonomiska resurser, expertis och administration. Att hitta andra lokaler för samlingar och utställningar än de ändamålsenliga lokaler som ställts i ordning är ett onödigt resursslöseri.

Tekniska museet anser att det krävs mer än samverkan mellan olika aktörer och plats i andras lokaler för att skapa genomarbetade och välbesökta utställningar. Museet ser en stor risk att värdet, potentialen och betydelsen av professionell utställningsverksamhet underskattas av utredningen. Tekniska museet skulle gärna samverka med ArkDes i lämpliga sammanhang.

ArkDes är redan idag en nationell mötesplats som ”perspektiverar” arkitektur, form och design från olika håll, såväl samtida som historiska. Ökade satsningar på regional och kommunal samverkan för att nå ut i hela landet är dock lovvärt.

Sammanfattningsvis avstyrker Tekniska museet förslaget om en ny myndighet genom att ArkDes avvecklas och att samlingarna och den publika verksamheten inte omfattas av den nya myndigheten. Tekniska museet tillstyrker dock ökade satsningar på pedagogik, forskning, miljö och hållbarhet samt regional samverkan. Det är positivt att utredningen behandlar en förebildlighet som även innefattar kommuner och icke-statliga aktörer. Förebildligheten bör dock även innefatta förvaltning och bevarande.

Tekniska museet tillstyrker följande förslag

- 8.5.1 Förslag till Riksarkitekt med Statens fastighetsverk som särskilt ansvarig.
- 8.5.4 En fond till utvecklingsinsatser inom arkitektur, form och design.
- 8.5.14 Införande av Wild Card-systemet.
- 9.8.4 Forskning inom offentlig upphandling av arkitektur, form och design ska stöttas.
- 10.9.3 Forskningsutlysning i hållbart samhällsbyggande. Denna fond bör dock även innefatta bevarandeinsatser.
- 11.3.2 Innovativt byggande bör främjas.

Detta beslut har fattats av museidirektören Peter Skogh efter föredragning av intendent Magdalena Tafvelin Heldner. I slutberedningen har även avdelningschef Åsa Marnell deltagit.

Peter Skogh

Magdalena Tafvelin Heldner